
ERDEI Gábor

ASEM LLL HUB - Nemzetközi hálózat az élet át tartó tanulásért

Az ASEM kialakulása, céljai

Az ASEM (**A**sia-**E**urope **M**ee**t**) kizárólagosan egy ázsiai-európai együttműködési fórum, amely döntően az Európai Unió és ASEAN országok között valósul meg számos területen és formában. Az 1996-ban létrejött államközi kezdeményezés, az első időszakban kizárólag az ázsiai és európai politikai integrációkra (ASEAN, EU) irányult. A két integráció mellett további három ország vett részt az alapításban (Kína, Japán, Dél-Korea). A későbbiek során több hullámban több ország is csatlakozott a kezdeményezéshez a két kontinensről.

Az együttműködés három pilléren nyugszik:

- politikai
- gazdasági
- társadalmi, kulturális, oktatási.

Ugyanakkor a megfogalmazott pillérek mellett az alábbi alapvető szempontok határozzák meg az együttműködést:

Informalitás

Az ASEM nyílt fórumot biztosít szakpolitikusok, kormányzati tisztségviselők és döntéshozók számára, melynek során a közös érdek hangsúlyozása prioritás.

Multi-dimenziionalitás

Ez a szempont azt jelenti, hogy a lehetséges együttműködések teljes spektrumát érinti az ASEM folyamat és azonos súlyt fektetnek a politikai, gazdasági, valamint a társadalmi és kulturális dimenziókra.

Hangsúly a partnerségen

Az ASEM kerüli a „segéyalapú” együttműködést, és ennek értelmében az kooperációk demokratikus, azon szinteket jelentő partnerségi alapról indulnak, melyben a kölcsönös tisztelet és a kölcsönös haszon fogalmazódik meg.

Egyaránt azonos a hangsúly a magas szintű és a személyek között találkozásokon

Az ASEM platformot biztosít a legkülönbözőbb találkozókra, párbeszédre, legyen az állam- és kormányfői, miniszteriális, illetve a társadalmi a politika, társadalom és a gazdaság bármely területéről. (<http://www.aseminfoboard.org/about>)

A kezdeményezésnek politikai legitimitást ad és folyamatos megerősítést kölcsönöz a kétévente esedékes állam- és kormányfői szintű csúcstalálkozó. Az ágazati munkát pedig a tagországok különböző miniszterei által jegyzett miniszteriális szintű találkozók határozzák meg. Az ASEM jelenleg 53 országgal és partnerrel rendelkezik.

ASEM Lifelong Learning HUB szervezeti felépítése, működése

Az ASEM LLL HUB a számos ASEM kezdeményezés közül egy, amely az életen át tartó tanulás lehetőségeire, kihívásaira fókuszál. Bár szervezetileg a 2005-ös koppenhágai éves ASEM találkozón jött létre, mégis közel 10 éves előzményre tekinthet. Az 1996-os ASEM alapítást követően létrejött egy laza nemzetközi hálózat az LLL jegyében. Ez a hálózat elsősorban felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek, háttérintézmények, illetve ezek képviselőiből, továbbá minisztériumi delegáltakból állt (s jelenleg is ezek a szereplők a meghatározóak). A kezdeti útkeresés egyik legjelentősebb dilemmáját az okozta, hogy milyen formában működjön a szerveződés: hálózatként, vagy HUB-ként. Mindkét működési formának megvannak az előnyei, ahogyan a nehézségei, hátrányai is. A „klasszikus” HUB egy olyan állandónak mondható szervezeti pontként funkcionál a hálózatot alkotó országokban, amelyek a legkülönbözőbb (de a felvállalt tudományterületre irányuló) kutatómunkát képes ellátni (legyen ez az egyszerűbbnek mondható adatgyűjtéstől, az elemzéseken át a nagyobb lélegzetvételű empirikus kutatásokig). Egyfelől tehát folyamatos szakmai tevékenységről és jelenlétről van szó, másfelől egy ilyen HUB-nak (HUB pontnak) folyamatosan felmerülő működési költségei vannak, amit az ASEM LLL nem tudott és nem is szándékozott finanszírozni. A 2005-ös koppenhágai találkozót követően, bár elnevezésében mégis a HUB rövidítés jelent meg, azonban valójában hálózatként működik a nemzetközi együttműködés. Ennek eredményeként az aktivitás, a bevonás és bevonódás, valamint a munka intenzitása és minősége országonként eltérő, amelyről még a későbbiekben is szólnunk. A hálózat létrehozása során minden résztvevő országból egy felkért felsőoktatási intézmény kap(ott) szerepet, mint „*born member*” (meghívott tag), azonban ez nem zárta ki azt, hogy más intézmények is csatlakozzanak adott országból, bár a preferencia továbbra is az egy ország - egy intézmény modellt támogatja.

Az ASEM LLL HUB-ban megjelenő együttműködés hármasszervezeti felépítettséggel rendelkezik, amely csak laza hierarchiát mutat. Első csoportot az egyetemek, kutatóhelyek közötti együttműködés képezi. Ez azt jelenti, hogy az együttműködésben résztvevő egyetemek által kialakított kutatócsoportok elvégzik a részben általuk, részben pedig a minisztériumok által meghatározott kutatásokat (esetleg fejlesztéseket). A következő csoportosulást a résztvevő egyetemek delegáltjai képezik, rektorok vagy/és az adott kutatási területen jelentős reputációval rendelkező professzorok. Ők mintegy egyetemi tanács működnek. Míg a harmadik csoportot a releváns minisztériumok delegáltjai, hivatalnokai, döntéshozói és egyfajta tanácsadó funkciót testesítenek. Ez a három csoportosulás a nyitott metódus elvét követve határozza meg azon szakmai területeket, amely közös érdeklődésre tartanak/tarthatnak számot. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az ASEM országok minisztériumai megvitatják és meghatározzák azon problémákat, amelyek a résztvevők többségét érintik, majd kommunikálják ezt az egyetemi testület, valamint a kutatócsoportok felé. A konkrét munka a kutatócsoportokban zajlik, ahonnan az eredményeket eljuttatják el a minisztériumokhoz, szakpolitikusokhoz, döntéshozókhoz.

A szakmai munka (kutatás) öt kutatócsoportban (gyakran kutatói hálózatnak is nevezzük) valósul meg. A 2004-es koppenhágai kutatói találkozón kétnapos ötletelés után négy nagy kutatási téma került megfogalmazásra (az ötödik néhány évvel később jött létre). A kutatási témakörök meghatározásának folyamatában a konferencián résztvevő szakemberek a témák társadalmi,

gazdasági aktualitását, kurrens jelleget, valamint nemzetközi aspektusát hangsúlyozták. Olyan területek kerültek tehát megfogalmazásra, amelyek mindkét kontinensen relevánsak és nemcsak egy-két országot érintenek. Az egyes kutatócsoportok koordinátorok vezetésével működnek. Az IKT, e-learning és e-learning tanulási kultúra kutatási közösségét a Koreai Nemzeti Nyitott Egyetem professzora vezeti (Bowon Kim). A második csoport a munkahelyi tanulás világát vizsgálja a Londoni Egyetem professzorasszonyának vezetésével (Karen Evans). A harmadik kutatócsoport az LLL-hez kapcsolódó professzionalizációt (döntően felnőttoktatók és -képzők professzionalizációja az ASEM országokban) vizsgálja a Duisburg/Esseni Egyetem egyetemi tanárának vezetésével (Ekkehard Nuisl). A később létrejött ötödik kutatócsoport kimondottan az ázsiai partnerek kérése miatt alakult meg és az LLL kulcskompetencia témakörét kutatja (vezetője: Han SoongHee, a Koreai Nemzeti Egyetemről). Jelenleg az ASEM LLL HUB keretei között 32 résztvevő országból 36 partneregyetemről delegált szakember, és közel 60 egyetem kutatója vesz részt a munkában.

Az egyes kutatócsoportok működésüket tekintve, meglehetősen nagy önállósággal bírnak. Az ajánlott kutatási témákon kívül meghatározhatnak újabb vizsgálandó területeket, kialakítják munkarendjüket, találkozóikat, publikációs tevékenységeiket stb. Az egyes hálózatok egymással jellemzően évente egyszer találkoznak, amikor az éves ASEM LLL HUB konferencia megrendezésre kerül.

Az ASEM LLL HUB központja Dániában az Aarhus Egyetemen működik. Itt szükséges megjegyeznünk, hogy Dánia (az Oktatási, illetve a Külügyminisztérium) a központ működtetése mellett is sokat tett és tesz a teljes ASEM LLL működéséért.

Nemzetközi hálózatok

A globalizációval párhuzamosan, a nemzetközi mobilitás erősödésével és a tudomány határokat átlépő attribútumával a nemzetközi hálózatok és kutatóhálózatok kialakulása is kedvezőbb klíma között valósulhat meg. Ennek eredményeként a nemzetközi hálózatok jelentősebb szerepet játszanak az egyes kutatási területek vizsgálatánál, sőt növekszik azon kutatások száma, ahol a nemzetközi jelleg adhat kulcsot adott probléma megoldására. A hálózatosodás felértékelődése egyértelmű, hiszen ez a szervezeti forma önmagában is hozzáadott értéket képez. (T. H. Davenport – L. Prusak 2001). Másrészt a nemzetközi hálózatok nagyon erős tudományformáló szereppel is bírnak (D. Freshwater – G. Sheerwood – V. Drury 2006).

Az alábbiakban - a teljesség igénye nélkül – néhány, a nemzetközi kutatói hálózatok által megjelenített lehetőségek kategóriájába tartozó szempontot listázunk.

Lehetőségek:

- A kutatásokkal, fejlesztésekkel foglalkozó nemzetközi hálózatok számottevő potenciállal rendelkeznek a közös munkák és közösen létrehozott tevékenységek elvégzésére.
- Széleskörű, nemzetközi szintű ismeret, tudás, tapasztalat jelenik meg a hálózatok kutatócsoportjaiban.
- Szakmai kompetenciák, tudások fejlesztése, erősítése.

- A kultúrák eltéréséből fakadó új tudások, ugyanakkor a kultúrák közötti párbeszédéből, együttműködésekéből szinergia alakul(hat) ki.
- Problémák, kutatási kérdések eltérő szempontú megközelítései.
- Korábbi szakmai prioritások újragondolása.
- Nemzetközi kapcsolódásokon keresztül meglévő tacit tudások, ismeretek manifesztálódnak.
- Új megoldások régi (eddig meg nem oldott) problémákra.
- Új, közös projektek, pályázatok valósulhatnak meg.
- Közös publikációk.
- Személyes inspiráció, ambíciók, és a reputáció erősödése.
- Vonzó, további kooperációkra motiváló közeg.
- Hozzáférés a kutatásokat segítő külföldi anyagokhoz, infrastruktúrákhoz.
- A nemzetközi együttműködések képesek regionális és nemzetközi kérdések, problémák megoldására.
- Más kultúrák, országok megismerése. (K. Haegeman – N. Harrap – M. Boden – N. Özbolat 2014)

Másrészt természetesen jelen vannak az akadályozó, az együttműködést nehezítő aktorok is. Ezek közül kettőt hangsúlyozunk. A nemzetközi (sok esetben) komparatív társadalomtudományi kutatások egyik nehézséget maga a vizsgálat tárgyát képező társalmi jelensége okozza. Eltérően jelentkezhet más politikai, gazdasági, kulturális kontextusban a távolról azonosnak mutakozó társadalmi jelenség, miközben csak morfológiájában azonos, tartalmában, mechanizmusában, kontextusában pedig egészen eltérő. Így bár a konceptualizáció megvalósul (s maga a kutatás is azonos módszerrel) a nemzetközi hálózatban lévő kutatók össze nem vethető eredményeket kap(hat)nak. S arról itt nem is teszünk említést, hogy számos esetben nincs jelen a vizsgálat tárgyát jelentő esemény, jelenség, intézmény a kutatásban résztvevő partner országok mindegyikében (SongHee Hang 2011).

A másik problémát a kultúrából (nyelvből) fakadó különbség okozza. A nemzetközi hálózatok és komparatív kutatások sikerének záloga a jelenségre, folyamatra, intézményre stb. használt fogalmak (közeli) azonossága, transzferabilitása. A társadalomtudományi kutatások különösen gyakran találják magukat olyan helyzetben, amikor ez az alapfeltétel nem áll fenn.

S még egy észrevétel. Az ASEM esetében főként a társadalomtudományi kutatások megvalósítása során, téma specifikusan tapasztalhatjuk azt a jelentős különbséget, amely abból fakad, hogy Európa egy felvilágosodás utáni kontinens, míg Ázsiáról ez alapvetően nem mondható el. Az európai társadalomkritika árnyaltabban, mélyebben és komplexebben jelenik meg (jelentős múlttal rendelkezik), míg az ázsiai területek többségére ez nem jellemző. Az ASEM LLL HUB kutatásai esetében is előfordul(t) néhány ilyen helyzet.

Hazai kísérletek

A Debreceni Egyetemen a jelenlegi elnevezésében Nevelés- és Művelődéstudományi intézetet alkotó tanszékek, valamint ezek jogelődjeiben az elmúlt évtizedekben felhalmozott szakmai tapasztalat, korábbi és jelenlegi szakmai tevékenységek és kapcsolatrendszerek alapján 2004-ben kapott az Egyetem felkérést arra, hogy mint meghívott tag (born member) vegyen részt a hálózat munkájában (a 2004-es év nem véletlen, hiszen Magyarország ekkor csatlakozott az EU-hoz). Fontos továbbá megjegyeznünk azt is, hogy a két egység által alapított Neveléstudományi Doktori Programban az országban elsőként jelent meg az andragógia, felnőttoktatás, felnőttképzés és LLL szemlélet, mely alap kutatások, de még jellemzőbben empirikus munkák nagy számát biztosította és biztosítja a tudományos terület számára.

A nemzetközi hálózatban szerzett tapasztalatok alapján, valamint azon helyzetből kifolyólag, mi szerint a Debreceni Egyetem nem törekszik arra, hogy az AEM LLL HUB hálózatosodását kizárólag saját intézményében képezze le (mint ahogyan azt teszik több partnerországban, ahol egy egyetem képviselői csatlakoznak az összes nemzetközi hálózathoz), egy olyan országosan működő hálózat létrehozásán fáradozott, amely leképezi az ASEM LLL HUB hálózatának kutatási profilját és kutatási témáit. Ennek eredményeként több hazai egyetemet, főiskolát kért fel az együttműködésre és az előzetes tervek szerint a következőképpen formálódott volna az országos hálózat a nemzetközi mintára (ekkor a nemzetközi hálózatban is négy kutatócsoport működött és még nem jött létre nemzetközi szinten sem az ötödik csoport).

A Pécsi Egyetem az LLL professzionalizáció, az Eszterházy Károly Főiskola az IKT, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a nemzeti stratégia, a Debreceni Egyetem a munkahelyi tanulás hazai kutatócsoportjait vezette volna. Ezen intézmények számára feladatként fogalmazódott meg, hogy saját kutatócsoportjukat országos hálózattá fejlesszék egy-két éven belül, vonják be azon intézményeket, szakmai műhelyeket, kutatóhelyeket, amelyek ezeken a szakmai területen aktívak. A Debreceni Egyetem, mint a nemzetközi hálózat tagja az egész magyarországi hálózat koordinátori feladatát is ellátta volna. Az egyes kutatócsoportokat vezető, fent ismertetett intézmények kiválasztása, azok szakmai munkássága alapján, releváns szervezeti egységeinek jelenléte, illetve egy-egy olyan formátumú kutatóprofesszor köré szerveződött volna, amely képes lett volna életképes hálózatokat kialakítani. Ezen 2006-os kezdeményezést az akkori NFI (Nemzeti Felnőttképzési Intézet) felkarolta, egyben házigazda szerepét is betöltötte az első ülésen. Azonban 2007-ben az NFI beolvadt az NSZI-be (Nemzeti Szakképzési Intézet), a felnőttképzés és az LLL szemlélet alárendelt szerepet játszott a létrejött NSZFI-ben és a kezdeményezés is elhalt. Ugyanakkor a kezdeményes pozitív példaként jelent meg a 2006-os éves nemzetközi ASEM LLL HUB találkozón és a többi ország számára is jó példaként szolgált a rendezvényen. Bár a hazai hálózat így érdemi tevékenységét nem kezdhetette el, azonban néhány évvel később az ASEM LLL HUB tanácsadó testülete a magyar Oktatási Minisztérium nemzetközi területért és kapcsolatokért felelős főosztályvezetőjét kérte fel az ASEM LLL HUB Chair-i posztra, illetve a kapcsolódó feladatok ellátására. Ez bizakodást jelentett a megkezdett hazai kezdeményezés folytatására és arra is, hogy az Magyarország legyen a házigazdája a soron

következő valamelyik éves ASEM LLL HUB találkozóznak. Azonban az újabb hazai politikai és szakpolitikai változás ezt sajnos nem tette lehetővé.

Zárszó helyett

Az ASEM, és ezen belül az ASEM LLL HUB jelentős szakmai potenciállal bíró két kontinensre kiterjedő hálózat, amely számos lehetőséget biztosíthat a témával foglalkozó, a hazai felsőoktatásban és kutatóhelyeken tevékenykedő oktatók és kutatók részére.

Talán célszerű lenne visszatérni a 10 évvel ezelőtti kezdeményezéshez, melynek megvalósulásként hazai összefogással, minisztériumi (háttérintézményi) támogatással c megalakulna a hazai hálózat és elindulna a szakmai munka, majd ezzel párhuzamosan egyre erőteljesebben kapcsolódni az ASEM LLL HUB releváns kutatócsoportjaihoz.

Felhasznált irodalom:

Dawn Freshwater – Gwen Sheerwood - Vicky Drury (2006): International research collaboration - Issues, benefits and challenges of the global network. in: Journal of Research in Nursing Vol. 11 Issue 4.

Karel Haegeman – Nicholas Harrap - Mark Boden - Nida Özbolat (2014): Added value of transnational research programming: lessons from longstanding programme collaborations in Europe. European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies, Luxembourg.

National Research Council (2008): International collaborations in behavioral and social sciences. Committee on International Collaborations in Social and Behavioral Sciences Research. The National Academies Press, Washington D.C.

SongHee Hang (2011): Asia needs humanistic learning. in: Lifelong Learning – the need for new models 9-10 p. ASEM Magazine vol. 1.

Thomas H. Davenport – Laurance Prusak (2001): Tudásmenedzsment, Kossuth Kiadó, Budapest.

Letöltés:

<http://www.aseminfoboard.org/about> (letöltés: 2017. 08. 13. 11:31)